

زندگانی ابن راوندی

ابن راوندی [ravandi]، ابوالحسین ebn-e احمد بن یحیی بن محمد بن اسحاق، مشهور به ابن راوندی یا ابن ریوندی، یکی از متکلمان مشهور به الحاد سده ق/م. از تاریخ تولد و زندگی وی اطلاع روشنی در دست نیست، اما برپایه برخی گزارشها، او در ۴۵ق/۵۹م در ۵ سالگی درگذشته است که بر این پایه می‌توان تولد او را در حدود ۵۵ق در نظر گرفت.

ابن راوندی [ravandi]، ابوالحسین ebn-e احمد بن یحیی بن محمد بن اسحاق، مشهور به ابن راوندی یا ابن ریوندی، یکی از متکلمان مشهور به الحاد سده ق/م. از تاریخ تولد و زندگی وی اطلاع روشنی در دست نیست، اما برپایه برخی گزارشها، او در ۴۵ق/۵۹م در ۵ سالگی درگذشته است که بر این پایه می‌توان تولد او را در حدود ۵۵ق در نظر گرفت. ابن راوندی را گروهی اهل راوند کاشان و برخی دیگر از مرو رود خراسان دانسته‌اند که در بغداد ساکن بوده است. ابن راوندی در بینش کلامی معتزلی به شمار می‌رفت و به نگارش کتابهایی در عقاید معتزله همت گماشت؛ اما سرانجام، آنان او را به زندقه متهم کردند و از مکتب خود راندند.

ابن راوندی بعد از دوری جستن از معتزلیان با دشمنان سرسخت آنان درآمیخت. نفرتش از معتزلیان سبب شد تا او خط بطلان بر اعتقادات یاران قدیم خود بکشد و کتابهایی در رد عقاید آنان بنویسد که همین امر سرنوشت او را رقم زد. نگارش کتابهای فضیحة‌المعتزلة و الامامة مربوط به همین ایام است.

قاضی ابوعلی تنوخی هم‌نشینی او را با اهل الحاد و زندقه تأیید کرده است. در سده بعد نیز شهرت او به عنوان زندیقی خطرناک، حتی از مرزهای ادبیات و فرهنگ اسلامی فراتر رفت و نام ابن راوندی در برخی از آثار نویسندگان یهودی، مانند سلیمان بن یرواحم و یافت بن علی آمده است. ابن راوندی در مجادله و مباحثه، پروایی نداشت که حساس‌ترین مسائل دینی را موردبحث و نقد قرار دهد و این کار را به گونه‌ای می‌کرد که او را علناً کافر و زندیق قلمداد می‌کردند. البته متهم ساختن مخالفان به الحاد و زندقه، چه در میان معتزله و چه در میان فرق دیگر اسلامی، امری شایع در آن روزگار بوده است.

درباره شمار نوشته‌های ابن راوندی به اختلاف سخن گفته‌اند. برخی تألیف ۱۴ کتاب را به او نسبت داده‌اند، اما از آثار او جز قطعاتی که در برخی از ردیه‌ها به دست آمده است، کتاب یا رساله مستقلی در دست نیست.

برگرفته از دانشنامه ایران

در لغت نامه دهخدا آمده است :

ابن راوندی . [اِبْنُ وَ] (اِبْنُ) ابوالحسین احمد بن یحیی بن اسحاق . وفات ۲۴۵ هـ . ق . اصلاً ایرانی از مردم راوند میان اصفهان و کاشان . از متکلمین زمان خویش . او اقوال و عقایدی مخصوص بخود داشته که متکلمین نقل کنند و صد و اند کتاب دارد و از آنجمله است : کتاب التاج . کتاب الزمرد . کتاب خلق القرآن . کتاب القصب . کتاب فضیحة‌المعتزله . فوت او بسن چهل سالگی در بغداد بوده . (از ابن خلکان) . و ابن الندیم از قول ابوالقاسم بلخی از کتاب محاسن خراسان نقل کند که نام ابن راوندی ابوالحسین احمد بن یحیی بن محمد بن اسحاق راوندی است از اهل مروالروذ . در زمان خویش هیچکس از اقران حاذقتر و داناتر از او بمسائل کلامی نبود . او در اول امر مردی خوش سیرت و نیکومذهب و باآزرم بود و بجهاتی که پیش آمد از جمله آن صفات بگشت چنانکه بیشتر کتب او کفریات است که به نام ابوعیسی بن لایوی یهودی اهوازی کرده و به آخر هم در خانه او بمرده است و از کتب ملعونه اوست کتابی که در ابطال رسالت و احتجاج برانبیا کرده است و سپس خود کتابی در نقض این کتاب نوشته و خیاط نیز نقضی بر این کتاب دارد . کتاب نعت الحکمة صفة القدیم تعالی و وجل اسمه فی تکلیف خلقه امره و نهیه [کذا] و بر این کتاب نیز خیاط را نقضی است . و کتابی که در آن بر نظم قرآن طعن کند و بر آن کتاب خود او و نیز خیاط و ابوعلی جبائی رد نوشته اند . کتاب القضیب الذهب و در آنجا گوید که علم خدای تعالی به اشیاء محدث است و ذات او تعالی تا علم برای خویش خلق نکرد عالم نبود و ابوالحسین خیاط را بر این کتاب نقضی است . کتاب الفرند در طعن بر رسول صلوات الله علیه وآله و باز خیاط این کتاب را نقض کرده است . و کتاب المرجان در اختلاف اهل اسلام و خود ابن راوندی را بر این کتاب ردی است . و او را کتب صالحه نیز بوده است از قبیل : کتاب الاسماء و الاحکام . کتاب الابتداء و الاعاده . کتاب الامامه فیه [کذا] . کتاب خلق القرآن . کتاب البقاء و الفناء لا شیء الا موجود و غیرها انتهى . و هم ابن

الندیم گوید ابوسهل اسماعیل بن نوبخت نوبختی را کتابی است به نام کتاب نقض اجتهاد الرأی علی ابن الروندی [کذا] و او را کتابی بوده است به نام البصیره در رد اسلام که خود نیز بر آن جوابی نوشته است . و کتاب التاج او بحثی است در قِدم عالم و ابوسهل اسماعیل بن علی بن نوبخت نوبختی را کتابی است به نام کتاب نقض التاج علی الروندی و يعرف بکتاب السبک . و باز ابن الندیم کتابی به نام عبث الحکمه از ابن رندی نام می برد و میگوید ابوسهل مذکور را بر آن نیز نقضی است . و کتاب الزمرد یا الزمردة در انکار نبوات است . و نیز کتابی بنام الدماغکه بر رد قرآن نوشته است . و دو قطعهٔ ذیل از اوست :

الیس عجیباً بأنّ امرء
لطیف الخصام دقیق الکلم
یموت و ما حصلت نفسه
سوی علمه انه معلم .

#

سبحان من وضع الاشياء موضعها
و فرّق العزّ و الادلّال تفریقاً
کم عاقل عاقل اعیت مذاهبه
و جاهل جاهل تلقاه مرزوقاً
هذا الذی ترک الافکار حائرة
و صَبَّرَ العالم النحریر زندیقاً.
گویند او هنگام مرگ از عقاید باطلهٔ خویش بازگشت و توبه کرد.